Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

23. aprill 2015 *

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 93/13/EMÜ — Ebaõiglased lepingutingimused — Kindlustusleping — Artikli 4 lõige 2 — Lepingutingimuste ebaõiglase laadi hindamine — Lepingu põhiobjekti käsitlevate tingimuste väljaarvamine — Tingimus, mis käsitleb kinnisvaralaenulepingujärgsete laenumaksete tasumise tagamist — Laenuvõtja täielik töövõimetus — Tagamise välistatus juhul, kui tunnustatakse võimet tegeleda tasustatud või tasustamata tegevusega

Kohtuasjas C-96/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel tribunal de grande instance de Nîmes'i (Prantsusmaa) 26. veebruari 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. veebruaril 2014, menetluses

Jean-Claude Van Hove

versus

CNP Assurances SA,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Ó Caoimh, C. Toader (ettekandja), E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. detsembri 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— CNP Assurances SA, esindajad: *avocat* P. Woolfson ja *avocat* I. de Seze,

— Prantsusmaa valitsus, esindajad: S. Menez ja D. Colas, ning S. Ghiandoni,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Owsiany-Hornung ja M. van Beek,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 4 lõiget 2.

2 Taotlus esitati J.-C. Van Hove ja CNP Assurances SA (edaspidi „CNP Assurances”) vahelises vaidluses niisuguse kindlustuslepingus ära toodud lepingutingimuse väidetava ebaõigluse üle, milles sisaldub täieliku töövõimetuse definitsioon seoses J.-C. Van Hove võetud kinnisvaralaenu osamaksete tasumisega nimetatud äriühingu poolt.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 põhjendused 19 ja 20 on sõnastatud järgmiselt:

„käesoleva direktiivi kohaldamisel ei hinnata ebaõigluse suhtes lepingu põhiobjekti ega tarnitava kauba või osutatavate teenuste kvaliteedi ja hinna suhtega seotud tingimusi; lepingu põhiobjekti ning hinna ja kvaliteedi suhte võib sellest hoolimata arvesse võtta muude tingimuste õigluse hindamisel; sellest järeldub muu hulgas, et sellist hindamist ei tehta ka kindlustuslepingute puhul, mille tingimustega määratakse kindlaks või piiritletakse kindlustusrisk ja kindlustaja kohustused, sest need piirangud võetakse arvesse tarbija poolt makstava kindlustusmakse arvutamisel;

lepingud peaksid olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles ning tarbijale tuleks anda tegelik võimalus kõigi tingimustega põhjalikult tutvuda, kusjuures kahtluse korral tuleks kohaldada tarbijale kõige soodsamat tõlgendust”.

4 Direktiivi artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.”

5 Direktiivi artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.”

6 Direktiivi 93/13 artiklis 4 on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.

2. Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste, hinna ja tasu piisavuse ega vastutehinguna pakutavate teenuste või kaubaga, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.”

7 Selle direktiivi artikkel 5 näeb ette:

„Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. Kui lepingutingimuse tähenduse suhtes on kahtlusi, kohaldatakse tarbijale kõige soodsamat tõlgendust. […]”

Prantsuse õigus

8 Tarbijaseadustik (code de la consommation), millega võetakse Prantsuse õigusesse üle direktiivi 93/13 artikli 4 lõige 2, sätestab artikli L. 132-1 seitsmendas lõigus:

„Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine […] ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste ega teenuste või kauba ning nende eest pakutava hinna või tasu omavahelise vastavusega, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.”

9 Selle seadustiku artikkel L. 133-2 on sõnastatud nii:

„Lepingutes, mille müüjad või teenuste osutajad sõlmivad tarbijatega või isikutega, kes ei ole müüjad või teenuste osutajad, peavad tingimused olema esitatud ja koostatud lihtsal ja arusaadaval kujul.

Kahtluse korral tõlgendatakse neid viisil, mis on kõige soodsam tarbija või isiku jaoks, kes ei ole müüja või teenuste osutaja. […]”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 J.-C. Van Hove sõlmis 1998. aasta juulikuus Crédit Immobilier de France Méditerranée’ga kaks laenulepingut summas 340 600 Prantsuse franki (51 924 eurot) ja 106 556 Prantsuse franki (16 244 eurot), leppides esimese laenu tagastamise kokku vastavalt 434,43 euro suuruste kuumaksetena 31. märtsiks 2016 ja teise laenu tagastamise 26,70 euro suuruste kuumaksetena 31. märtsiks 2017.

11 Nende laenulepingute sõlmimise ajal liitus ta CNP Assurance’i kollektiivse kindlustuslepinguga (edaspidi „kindlustusleping”). Kindlustuslepingu esimene klausel tagab nende laenumaksete tasumise, mida laenuvõtja on kohustatud laenuandjale tasuma, „laenuvõtja surma või püsiva täieliku töövõimetuse korral ning 75% laenumaksete tasumise laenuvõtja täieliku töövõimetuse korral”.

12 Kindlustuslepingu teine klausel näeb ette järgmist: „Kindlustatud isik on täielikult töövõimetu, kui pärast 90-päevast pidevat katkestust töötamises (nn tööst eemaloleku aeg) ei ole ta õnnetuse või haiguse tagajärjel suuteline hakkama uuesti tegelema mis tahes tasustatud või tasustamata tegevusega.”

13 J.-C. Van Hove sai 17. veebruaril 2010 töövabastuse tervisliku seisundi uue halvenemise tõttu varasema tööõnnetuse tagajärjel, mis oli toimunud 13. juunil 2000. Tema tervislik seisund stabiliseerus 17. oktoobriks 2005. Tema püsiva osalise töövõimetuse protsendiks hinnati 23%.

14 J.-C. Van Hovel opereeriti 14. mail 2005 fistul, mis leiti olevat tekkinud tööõnnetuse tagajärjel. Sellest tunnistati ta paranenuks 4. novembril 2005 ja tema püsivat osalist töövõimetust hinnati 67%-le. 3. augustil 2007 kirjutati talle välja uus töövabastus, sest tal ilmnes uuesti peapööritus, ja seda töövabastust pikendati kuni 22. veebruarini 2008.

15 Alates 1. jaanuarist 2011 määras sotsiaalkindlustusasutus tema töövõimetuse määraks 72%. Sellega seoses määrati J.-C. Van Hovele töövõimetuspension igakuises summas 1 057,65 eurot.

16 CNP Assurances'i volitatud arst vaatas J.-C. Van Hove 18. juunil 2012 läbi, et määrata kindlaks tagatised, mis jäävad selle äriühingu kanda. Arst leidis, et J.-C. Van Hove tervislik seisund võimaldab tegeleda sobiva kutsetegevusega, osalise tööajaga. CNP Assurances teatas 10. juuli 2012. aasta kirjaga J.-C. Van Hovele, et ei tasu alates 18. juunist 2012 enam tema laenumakseid. 29. augusti 2012. aasta kirjas jäi see äriühing oma keeldumise juurde neid laenumakseid tasuda, täpsustades, et J.-C. Van Hove tervislik seisund ei võimalda tal küll teha oma varasemat tööd, kui lubab tegelda sobiva kutsetegevusega osalise tööajaga.

17 J.-C. Van Hove esitas 4. märtsil 2013 CNP Assurances'i vastu hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Ta palub, esimese võimalusena, tarbijaseadustiku alusel, et tema ja CNP Assurances'i vahel sõlmitud lepingu sätted, milles on määratletud täielik töövõimetus ja selle tagatise kohaldamise tingimused, tunnistataks ebaõiglaseks, ning et kostjat kohustaks tasuma summad, mis tal on kahe eespool nimetatud laenulepingu kohaselt veel tasuda, alates 2012. aasta juunikuust.

18 J.-C. Van Hove põhjendab oma nõudeid esiteks väitega, et kindlustuslepingu tingimus, mille kohaselt tasub kindlustusandja need maksed ainult absoluutse võimetuse korral hakata taas tegelema mõne tasustatud või tasustamata tegevusega, on ebaõiglane, sest see tekitab poolte vahel märkimisväärse tasakaalustamatuse tarbija kahjuks. Teiseks väidab J.-C. Van Hove, et täieliku töövõimetuse määratlus on sõnastatud nii, et asjatundmatu tarbija ei mõista selle ulatust.

19 CNP Assurances palub eelotsusetaotluse esitanud kohtul sisuliselt jätta rahuldamata J.-C. Van Hove taotlus, et CNP Assurances maksaks tema laenumaksed. Nimelt tuleneb selle lepingu kohasest täieliku töövõimetuse mõiste määratlusest selges ja täpses sõnastuses, et kindlustus võtab laenumaksed enda kanda juhul, kui isik on täielikult töövõimetu. CNP Assurances väidab, et J.-C. Van Hove ei ole alates 18. juunist 2012 enam kõnealuse lepingu tähenduses täielikult töövõimetu, sest CNP Assurances'i volitatud arst-ekspert leidis, et ta suudab tegelda sobiva kutsetegevusega, ning määras tema töövõimetuse määraks 20%. CNP Assurances täpsustab, et selle määra kindlaksmääramisel arvessevõetavad kriteeriumid erinevad sotsiaalkindlustusasutuse kohaldatavatest kriteeriumidest. Teisalt ei saa kõnealune klausel olla ebaõiglane tingimus, sest see puudutab lepingu objekti ennast ega tekita märkimisväärset tasakaalustamatust kindlustatud isiku kasuks, sest viimase laenumakseid tasuti enam kui kahe aasta jooksul.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toonitab, et käesoleva vaidluse lahendamiseks tuleb kõigepealt võtta seisukoht küsimuses, kas lepingu teine klausel on ebaõiglane lepingutingimus või mitte.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Cour de cassation on hiljutises lahendis leidnud, et ajutise täieliku töövõimetuse tagatist käsitlev tingimus –, milles on nähtud ette, et ajavahemikul, mil kindlustatud isiku tervislik seisund ei võimalda tal ajutiselt tegelda mitte mingi kutsetegevusega, makstakse igapäevast hüvitist, ja täpsustatud, et igapäevast hüvitist makstakse kuni kuupäevani, mil ta suudab taas tegelema hakata mis tahes kutsetegevusega – määrab kindlaks lepingu põhiobjekti ja kuulub tarbimisseadustiku artikli L 132-1 seitsmenda lõigu kohaldamisalasse. Tribunal de grande instance de Nîmes leiab, et võttes arvesse eespool viidatud kohtulahendit, võib tema menetluses olevas kohtuasjas kõne all olev lepingutingimus jääda mõiste „ebaõiglane tingimus" kohaldamisalast välja.

22 Lisaks, ehkki see kohus tõdeb, et vastupidi J.-C. Van Hove väidetule on lepingutingimus, mille kohaselt sõltub maksete tasumine täieliku töövõimetuse korral eeldusest, et kindlustatud isik „ei ole […] õnnetuse või haiguse tagajärjel suuteline hakkama uuesti tegelema mis tahes tasustatud või tasustamata tegevusega", koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, märgib ta siiski, et ei ole välistatud, et kõnesolev klausel kuulub mõiste „ebaõiglane lepingutingimus" alla direktiivi 93/13 mõttes.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuna kõnealuses lepingutingimuses on määratletud mõiste „täielik töövõimetus", on selles kindlaks määratud tingimused, mis peavad olema täidetud, et kohaldataks kindlustustagatist. Samas on selles ette nähtud, et tagatist ei kohaldata kindlustatud isiku suhtes, kes on tunnistatud suuteliseks tegelema mingi töö või kutsealase tegevusega, kas või

tasustamata tegevusega. Ent eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on niisuguse kindlustuslepingu sõlmimise eesmärk, nagu see, mis on kohtuvaidluses kõne all, tagada laenuvõtja võetud kohustuste nõuetekohane täitmine juhul, kui tema tervislik seisund ei võimalda enam tegelda tegevusega, millest ta saab oma kohustuste täitmiseks vajaliku tulu.

24 Seega toob eespool kirjeldatud tingimus, mis välistab tagatise kohaldamise laenuvõtja suhtes täieliku töövõimetuse korral, kui ta tunnistatakse suuteliseks tegelema mingi tegevusega, isegi kui ta ei saa sellest tegevusest vähimatki tulu, kaasa selle, et kindlustuspoliisilt võetakse üks osa selle esemest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldab sellest tulenevalt, et kindlustuslepingu teist klauslit võib pidada tingimuseks, mis tekitab märkimisväärse tasakaalutuse poolte õiguste ja kohustuste vahel tarbija kahjuks.

25 Neil asjaoludel otsustas tribunal de grande instance de Nîmes menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas […] direktiivi [93/13] artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selles õigusnormis esinev lepingu põhiobjekti määratleva tingimuse mõiste hõlmab kindlustuslepingus sätestatud tingimust, mille eesmärk on tagada laenuvõtja laenumaksed tema täieliku töövõimetuse korral ja mis välistab selle tagatise kohaldamise, kui viimane tunnistatakse suuteliseks tegelema tasustamata tegevusega?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

26 Sissejuhatavalt olgu esiteks meenutatud, väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lähtub direktiiviga 93/13 rakendatav kaitsesüsteem eeldusest, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet, mis viib selleni, et tarbija nõustub müüja või teenuste osutaja eelnevalt koostatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu (vt eelkõige kohtuotsus Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Teiseks, võttes arvesse sellist nõrgemat positsiooni, seab direktiiv 93/13 liikmesriikidele kohustuse näha ette mehhanism, mis tagaks, et kõiki lepingutingimusi, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, saaks kontrollida, hindamaks nende võimalikku ebaõiglast laadi. Nii tuleb siseriiklikul kohtul teha direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 ja artiklis 5 sätestatud kriteeriume arvesse võttes kindlaks, kas käesoleva juhtumi asjaolusid arvestades vastab selline tingimus direktiivis esitatud heausksuse, tasakaalustatuse ja läbipaistvuse nõuetele (vt kohtuotsus Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Kuigi asjaomaste tingimuste kvalifitseerimise üle otsustamine kuulub ainult eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevusse, kes peab võtma arvesse kõne all oleva üksikjuhtumi asjaolusid, on siiski Euroopa Kohus pädev selgitama direktiivi 93/13 sätteid – käesoleval juhul artikli 4 lõiget 2 – ning kriteeriume, mida siseriiklik kohus võib või peab kasutama, kui ta hindab lepingutingimuse vastavust direktiivi sätetele (kohtuotsus Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 45).

29 Esitatud küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kindlustuslepingus sätestatud tingimus, mille eesmärk on tagada laenuandjale võlgnetavad laenumaksed laenuvõtja täieliku töövõimetuse korral ja mis välistab selle tagatise kohaldamise, kui viimane tunnistatakse suuteliseks tegelema tasustatud või tasustamata tegevusega, kuulub osutatud sättes ette nähtud erandi alla.

30 Direktiivi 93/13 artikli 4 lõikest 2 tuleneb, et lepingutingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei puuduta lepingu põhiobjekti mõistet ega teenuste või kauba ning nende eest pakutava hinna või tasu omavahelist vastavust, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

31 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et kuna kõnesoleva sättega nähakse ette erand direktiiviga 93/13 rakendatud tarbijakaitsesüsteemi raames ette nähtud ebaõiglaste tingimuste sisulisest kontrollist, tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt (vt kohtuotsused Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 42, ning Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 49).

32 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimust tuleb analüüsida eespool kirjeldatud raamistikus. Kõnesolevale küsimusele vastamiseks tuleb analüüsida esiteks, kas niisugune lepingutingimus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, moodustab osa lepingu põhiobjektist ja teiseks, kas see tingimus on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

Mõiste „lepingu põhiobjekt”

33 Lepingutingimusi, mis kuuluvad „lepingu põhiobjekti” mõiste alla direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 2 tähenduses, tuleb mõista tingimustena, mis määravad kindlaks lepingukohased põhisooritused ja mis lepingut sellisena iseloomustavad (vt selle kohta kohtuotsused Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, punkt 34, ning Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 49). Seevastu tingimused, millel on lepingulise suhte enda laadi määratlevate tingimustega võrreldes aktsessoorne iseloom, ei saa kuuluda „lepingu põhiobjekti” mõiste alla kõnealuse sätte tähenduses (kohtuotsused Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 50, ning Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 54).

34 Mis puudutab küsimust, kas lepingutingimus on osa kindlustuslepingu põhiobjektist, siis on oluline märkida esiteks, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt iseloomustab kindlustustehingut asjaolu, et kindlustusriski realiseerumise korral võtab kindlustusandja kindlustusvõtja riski üle ja osutab eelnevate kindlustusmaksete eest teenust, mis on lepingu sõlmimise ajal kokku lepitud (kohtuotsused CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, punkt 17; Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, punkt 37, ja komisjon *vs.* Kreeka, C-13/06, EU:C:2006:765, punkt 10).

35 Teisalt, mis puudutab müüja või teenuse osutaja ja tarbija vahel sõlmitud kindlustuslepingus sisalduvat tingimust, on direktiivi 93/13 põhjenduses 19 ette nähtud, et niisuguste lepingute puhul ei hinnata kindlustusriski ja kindlustaja kohustused kindlaks määravate või piiritlevate tingimuste ebaõiglast laadi, sest neid piiranguid võetakse arvesse tarbija poolt makstava kindlustusmakse arvutamisel.

36 Käesoleval juhtumil täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus sellega seoses, et kõnealune lepingutingimus sisaldab mõiste „täielik töövõimetus” määratlust ning selles on kindlaks määratud tingimused, mille kohaselt saab laenuvõtja tagatise tal laenulepingu raames tasuda tulevate laenumaksete maksmise osas. Neil asjaoludel ei saa välistada, et niisugune tingimus piiritleb kindlustusriski ja kindlustaja kohustused määrab kindlaks kõnesoleva kindlustuslepingu järgse põhisoorituse, ent seda tuleb siiski kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

37 Euroopa Kohtul on olnud sellega seoses juhust meelde tuletada, et lepingutingimuse hindamine selleks, et teha kindlaks, kas vastav tingimus kuulub „lepingu põhiobjekti” mõiste alla direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 2 tähenduses, tuleb läbi viia, arvestades lepingu laadi, üldist ülesehitust ja tingimusi kogumis ning lepingu juriidilist ja faktilist konteksti (vt selle kohta Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punktid 50 ja 51).

38 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb järelikult nimetatud tegureid arvestades kindlaks teha, millises ulatuses kehtestab menetluses olevas kohtuasjas kõne all olev lepingutingimus põhielemendi lepingulises tervikus, millesse see tingimus kuulub, olles seega seda tervikut iseloomustav.

39 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks asuma seisukohale, et see tingimus moodustab osa vastava lepingulise terviku põhiobjektist, tuleb sellel kohtul samuti kontrollida, kas müüja või teenuste osutaja oli koostanud kõnealuse tingimuse lihtsas ja arusaadavas keeles (vt selle kohta kohtuotsus Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, punkt 32, ning kohtumäärus Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, punkt 72).

Mõiste „koostamine lihtsas ja arusaadavas keeles"

40 Euroopa Kohtul on olnud juhust täpsustada, et direktiivist 93/13 tulenevat lepingutingimuste läbipaistvuse nõuet ei saa taandada pelgalt tingimuste arusaadavusele formaalses ja grammatilises mõttes. Vastupidi, kuivõrd direktiiviga 93/13 loodud kaitsesüsteem lähtub eeldusest, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil eelkõige teabe osas, tuleb kõnealust läbipaistvuse nõuet mõista laialt (vt selle kohta kohtuotsused Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punktid 71 ja 72, ning Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 73).

41 Tarbija jaoks on läbipaistvuse nõudest kinnipidamise seisukohast seega määrava tähtsusega mitte üksnes teave, mis anti lepingutingimuste kohta enne lepingu sõlmimist, vaid ka see, kuidas kajastati laenuvõtja täieliku töövõimetuse korral laenuandjale tasuda tulevate maksete tagamise mehhanismi üksikasju ning asjaomase mehhanismi ja muudes tingimustes ette nähtud mehhanismi vahelist seost, nii et tarbijal on võimalik täpsete ja arusaadavate kriteeriumide põhjal hinnata talle sellest tingimusest tulenevaid majanduslikke tagajärgi. See on nii seetõttu, et tarbija otsustab nimetatud kaht tüüpi teabe alusel, kas ta soovib ennast lepinguliselt siduda müüja või teenuse osutaja poolt eelnevalt koostatud tingimustel (vt analoogia alusel kohtuotsused RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 44, Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punktid 70 ja 73, ning Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 74).

42 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab käesoleval juhul, et kõnealune lepingutingimus on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, on ta samas seisukohal, et kõnesolevas lepingutingimuses kasutatud väljendist „hakkama uuesti tegelema mis tahes tasustatud või tasustamata tegevusega" võib aru saada mitmeti. Peale CNP Assurances'i pakutud tõlgenduse, mille kohaselt lubab see väljend pidada täielikult töövõimetuks ka kindlustatuid, kes ei tegele tasustatud tegevusega õnnetuse või haiguse hetkel, ei saa välistada – nagu on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 24 ja nagu märkisid Prantsuse valitsus ja komisjon suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil –, et kõnesolevat väljendit saab tõlgendada nii, et see ei võimalda olukorda, kus mingisuguse tegevusega tegeleda suutva isiku laenumaksed, mis tal oma lepingupartnerile tasuda tuleb, kaetaks töövõimetuskindlustuse alusel.

43 Sarnaselt komisjoniga tuleb märkida, et käesoleval juhtumil ei ole võimalik välistada, et ehkki tingimus on grammatiliselt korrektselt koostatud – küsimus, mida tuleb hinnata eelotsusetaotluse esitanud kohtul –, ei saanud tarbija tingimuse ulatusest aru.

44 Nimetatud institutsioon tõdeb, et kindlustusleping sõlmiti, et kaitsta tarbijat tagajärgede eest, mis tulenevad tema võimetusest laenude kuumakseid tasuda. Nii võis viimane eeldada, et kindlustuslepingus sisalduv täieliku töövõimetuse määratluses hõlmatud väljend „tasustatud või tasustamata tegevus" vastab kutsetegevusele, mille raames on vähemasti potentsiaalselt võimalik saada piisavat tulu, et ta saaks oma laenude kuumaksed ära maksta.

45 Nagu nähtub suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil toimunud aruteludest, suurendab kõnealuse tingimuse selguse puudumisega seotud kahtlusi selles kasutatud mõiste „tasustatud või tasustamata tegevus" erakordne laiaulatuslikkus ja ebamäärasus. Nimelt võib tegevuse mõiste – nagu komisjon seda rõhutab – hõlmata mis tahes ettevõtmist või inimtegevust, mis sooritatakse teatud kindla eesmärgi saavutamiseks.

46 Kõnesoleval juhul – nagu Prantsuse valitsus oma kirjalikes seisukohtades märgib – ei andnud tarbija põhikohtuasjas kõne all oleva lepingu sõlmimise hetkel tingimata endale aru asjaolust, et selles lepingus kasutatud täieliku töövõimetuse mõiste ei vasta Prantsuse sotsiaalkindlustusõiguses kasutusel olevale osalise püsiva töövõimetuse mõistele.

47 Seega, mis puudutab niisuguse lepingutingimuse iseärasusi, nagu on kõne all põhikohtuasjas, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kindlaks teha, kas võttes arvesse kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid, sealhulgas reklaamimaterjali ja teavet, mida kindlustusandja kindlustuslepingu ja üldisemalt kogu lepingulise terviku üle peetud läbirääkimistel andis, võib keskmine tarbija, kes on piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas, mitte üksnes taibata, et lepingus kasutatud mõiste „täielik töövõimetus" ja liikmesriigi sotsiaalkindlustusõiguses kasutusel olev mõiste „osaline püsiv töövõimetus" on erinevad, vaid ka hinnata kindlustuspoliisis antud tagatise piirangust tulenevaid, tema jaoks potentsiaalselt olulisi majanduslikke tagajärgi, kooskõlas nõuetega, mis tulenevad käesoleva kohtuotsuse punktis 41 meelde tuletatud kohtupraktikast.

48 Selles kontekstis võib omada tähtsust ka asjaolu, et põhikohtuasjas kõne all olev leping paigutub laiemasse lepingulisse tervikusse, mis seondub laenulepingutega. Nimelt ei saa tarbijalt nõuda, et ta ilmutaks omavahel seotud lepinguid sõlmides kindlustuslepinguga kaetud riskide ulatuse osas samasugust valvsust nagu siis, kui ta sõlminuks selle lepingu laenulepingutest eraldiseisvalt.

49 Juhuks, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks jõudma järeldusele, et niisugune lepingutingimus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2 ette nähtud erandi alla, tuleb meelde tuletada, et direktiivi artiklist 5 tuleneb, et kui lepingutingimuse sõnastus ei ole selge, prevaleerib tõlgendus, mis on tarbija jaoks soodsaim.

50 Järelikult tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kindlustuslepingus sätestatud tingimus kuulub selles sättes ette nähtud erandi alla ainult juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et:

— esiteks, arvestades selle lepingulise terviku laadi, üldist ülesehitust ja tingimusi ning juriidilist ja faktilist konteksti, kuhu tingimus kuulub, kehtestab see lepingutingimus lepingulise terviku põhielemendi, mis sellisena seda tervikut iseloomustab ning

— teiseks on see tingimus koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, mis tähendab, et lisaks sellele, et see on tarbija jaoks grammatilises mõttes arusaadav, on lepingus läbipaistvalt kajastatud asjaomases tingimuses kajastatud mehhanismi konkreetset toimimist ning selle mehhanismi ja muudes tingimustes ette nähtud mehhanismi vahelist seost, nii et tarbijal on võimalik täpsete ja arusaadavate kriteeriumide põhjal hinnata talle sellest tingimusest tulenevaid majanduslikke tagajärgi.

Kohtukulud

51 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kindlustuslepingus sätestatud tingimus, mille eesmärk on tagada laenuandjale võlgnetavad laenumaksed laenuvõtja täieliku töövõimetuse korral, kuulub selles sättes ette nähtud erandi alla ainult juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et:

— **esiteks, arvestades selle lepingulise terviku laadi, üldist ülesehitust ja tingimusi ning juriidilist ja faktilist konteksti, kuhu tingimus kuulub, kehtestab see lepingutingimus lepingulise terviku põhielemendi, mis sellisena seda tervikut iseloomustab ning**

— **teiseks on see tingimus koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, mis tähendab, et lisaks sellele, et see on tarbija jaoks grammatilises mõttes arusaadav, on lepingus läbipaistvalt kajastatud asjaomases tingimuses kajastatud mehhanismi konkreetset toimimist ning selle mehhanismi ja muudes tingimustes ette nähtud mehhanismi vahelist seost, nii et tarbijal on võimalik täpsete ja arusaadavate kriteeriumide põhjal hinnata talle sellest tingimusest tulenevaid majanduslikke tagajärgi.**

Allkirjad